

Öğretim Görevlisi Kimdir, Ne İş Yapar?

Öğr. Gör. Kazım Artut

Çukurova Üniversitesi, ADANA

Üniversitelerin görevi sadece çeşitli mesleklere yönelik eleman yetiştirmek değildir. Üniversiteler, ülkenin gereksinmelerine yönelik yeni teknolojiler üretebilmeli, demokratik, akademik özgürlükleri, bilimsel rekabet ve olanakları sağlamalı, yeniliklere öncülük edebilmeli, yeni bilimsel strateji ve politikalar geliştirmeli.

Üniversitelerde azımsanmayacak bir çoğunluğa sahip olan öğretim görevlilerinin, konumu üzerinde yeterince durulmamış, tartışılmamış, önemsenmemiş, sürekli ders memuru gözüyle bakılmıştır. Genel olarak yüksek öğretim ile ilgili görsel veya yazılı basında çıkan hemen hemen tüm haberlerde, tartışmalarda öğretim görevlilerinin sorunları dile getirilmemiş, gündem dışında kalmıştır.

ÖĞRETİM GÖREVLİLERİ VE YÜKSEKOKULLAR

Üniversitelerde yüksek okulların varlığı ve bu kurumlarda öğretim görevlilerinin çalıştırılması-istihdam edilmesi, ilgili YÖK yasasında (2547/31.madde) belirlendiği gibi bu durum sadece bizim ülkemize özgü bir olgu değildir. Örneğin, kısa süreli mesleki ve teknik yüksek öğretimin, Fransız yüksek öğretim sistemi içindeki payı tahminen %25 civarındadır (Gürüz, 2001). Özellikle sanat dalları ve özel teknik bilgi, deneyim ve beceri gerektiren alanlarda öğretim görevlisi (Instructor) çalıştırmak gelişmiş ülkelerde oldukça yaygındır.

Türkiye'deki üniversitelerde akademik personelin büyük bir çoğunluğunu araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri oluşturmaktadır. Yine öğretim görevlilerinin büyük bir çoğunluğu yüksek okullarda, eğitim fakültelerinde ve güzel sanatlar alanlarında çalışmaktadırlar.

Aşağıda ÖSYM'nin 2004-2005 öğretim yılı yüksek öğretim istatistikleri verilerine göre öğretim elemanlarının, akademik görevlerine göre eğitim veren yükseköğretim programlarındaki toplam sayıları verilmiştir.

Tabloda, ön lisans eğitimi veren yüksek okullarda görev yapan öğretim görevlilerin sayıları dahil edilmemiştir.

Tabloda görüldüğü gibi öğretim elemanlarının dağılımları dikkate alındığında; üniversitelerde, özellikle yüksek okullarda eğitim ve öğretimin büyük ölçüde öğretim görevlileri tarafından üstlendiği görülmektedir.

Bu durumda öğretim görevlileri yoksa yüksek okullar da yok demektir, mantığı ile yola çıktığımızda ülkemizdeki (ara eleman) iş istihdamının ve gereksinim duyulan teknik elemanların eksikliğinin ülkemiz ekonomisini olumsuz etkileyebileceği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Öğretim görevlilerine lisans danışmanlığı, fakülte veya ona bağlı birimlerde ders dışı görevlendirmeler, özel durumlarda; Anabilim dalı Başkanlığı, Yüksek Okul Müdürlüğü ve yardımcılığı gibi yöneticilikler verilmesini onaylayan kanun, Dekanlık ve Rektörlük

seçimlerinde ğretim görevlilerinin oy kullanmasını engellemektedir. Gerek eski yasa, gerekse yeni yasa tasarılarının hiç birinde ğretim görevlilerine verilmeyen seçme hakkını; söz konusu yöneticilerin bu kitlelere karşı uygulayabilecekleri olası açık veya örtölü baskıları, gayri demokratik uygulamaları, ideal, demokratik, katılımcı, çağdaş üniversite anlayışıyla bağdaştırmak mümkün değildir.

Fransa ve Almanya'da üniversite ile ilgili kurullar, ülkemiz üniversitelerine göre daha geniş katılımlı kurullardır. Kurulların çoğunda ğretim elemanları ile birlikte yönetim ve teknik personel, ğrenci, üniversite dışında tanınmış kişi temsilcileri bulunmaktadır. Ülkemiz üniversitelerinde ğretim üyesi dışındaki kesimlerden herhangi bir temsilciye kurullarda yer verilmemektedir. Bu ise, üniversitelerimizin temel ilkesi katılım olan, demokratik üniversite kavramına ne derece uygun bir yapılanma içinde olduğunu göstermektedir (Korkut, 2000).

ÖNERİLER

1- Eşit işe eşit ücret mantığından yola çıktığımızda aynı sürede, aynı içerikte aynı dersi veren ğretim elemanları eşit ücret alabilmelidir. Oysa ki mevcut durumda, aynı dersleri vermelerine rağmen birinci derecedeki bir ğretim görevlisine en alt ünvanlı ğretim üyesinden daha az ücret tahakkuk ettirilmektedir. Bu sorun, en alt ünvanlı bir ğretim üyesinin alabileceği ücret esas alınarak makul bir düzenleme ile giderilmelidir.

2- Öğretim yardımcıları, öğrenciler ve çalışanlar yönetim organlarında temsil edilmelidir (DPT, 2000). Öğretim üyelerinde olduğu gibi; özellikle yüksek okullarda ve ğretim görevlisi istihdamı olan fakültelerde seçilmiş bir ğretim görevlisi temsilcisi olmalıdır.

3- Öğretim görevlerinden durumları uygun olanlara (35.maddenin dışında özel düzenlemeler ile) yüksek lisans ve doktora yapma koşulları sağlanmalıdır.

4- Üniversitelerde sadece profesör ve doçentlerin iş güvenceleri vardır. Oysa ki iş güvencesi, Anayasada ve ILO sözleşmelerinde yer almasına rağmen ğretim görevlileri, okutman, uzman ve araştırma görevlilerinin bu güvencenin dışında tutulması kabul edilemez bir durumdur.

5- Fakülte ve yüksek okullarda üç yıl sözleşmeli çalışan ğretim görevlileri, bilimsel yeterlilikleri göz önünde bulundurularak daimi kadroya alınmalıdır. Daimi kadroya alınan ğretim görevlileri dekanlık ve rektörlük seçimlerinde oy kullanabilmelidir.

6- Öğretim görevlilerinin ilgili lojman yasasında belirtilen sıralamaya uyulmalı, diğer akademik ve idari personel'de olduğu gibi lojmanda oturabilme şansı olabilmelidir. Buna göre 2946 sayılı Kamu Konutları Yönetmeliğinde yer alan sıralama esas alınmalıdır.

7- Öğretim görevlilerinin istihdamında; kendi uzmanlık alanlarında üç yıl çalışmış, en az yüksek lisans derecesine sahip olma koşulu getirilmelidir.

8- Uygun koşulları sağlayan ğretim görevlileri, ğretim üyeleri gibi münferit proje hazırlayabilmeli, araştırma fonlarından destek alabilmelidir.

Sonuç olarak üniversitelerin görevi sadece çeşitli mesleklere yönelik eleman yetiştirmek değildir. Üniversiteler, ülkenin gereksinmelerine yönelik yeni teknolojiler üretebilmeli, demokratik, akademik özgürlükleri, bilimsel rekabet ve olanakları sağlamalı, yeniliklere öncülük edebilmeli, yeni bilimsel strateji ve politikalar geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

DPT, (2000). Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Yayın NO: DPT:2534, Ankara.

Korkut, H. (2000). Sorgulanan Yüksek Öğretim, s. 24. Anı Yayıncılık, Ankara.

Gürüz, K. (2001). Dünya'da ve Türkiye'de Yükseköğretim (Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri), s.142. ÖSYM Yayınları, Ankara.

Öğr. Gör. Kazım Artut

Çukurova Üniversitesi, ADANA

kartut@cu.edu.tr